

KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETİN ORTADAN KALDIRILMASINA DAİR BİLDİRGE^{2,3}

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 20 Aralık 1993 tarihinde oylamaya başvurulmadan kabul edilmiştir.

Genel Kurul,

Tüm insanların eşitliği, güvenliği, hürriyeti, bütünlüğü ve onuruna ilişkin hakların ve ilkelerin kadınlara evrensel olarak uygulanmasına acilen ihtiyaç olduğunu *kabul ederek,*

Bu hakların ve ilkelerin, İnsan Hakları Evrensel Beyanname, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme dahil olmak üzere uluslararası belgelerde korunduğuna *işaret ederek,*

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin etkin olarak uygulanmasının kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine katkıda bulunacağını ve bu konuda beyan edilen Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge'nin bu süreci güçlendireceği ve tamamlayacağını *kabul ederek,*

Kadınlara yönelik şiddetin, bununla mücadele etmek için bir dizi tedbirin önerildiği Kadının İlerlemesi için Nairobi İleriye Dönük Stratejiler'de kabul edildiği gibi eşitliğe, gelişmeye ve barışa ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin tam olarak uygulanmasına engel olduğundan *kaygı duyarak,*

Kadınlara yönelik şiddetin, kadınların haklarının ve temel özgürlüklerinin ihlalini oluşturduğunu ve bu hak ve özgürlüklerini kullanmalarını zedelediğini veya geçersiz kıldığını teyit ederek ve kadınlara yönelik şiddet konusunda bu hak ve özgürlükleri koruma ve teşvik etmedeki öteden beri süregelen başarısızlıktan *kaygı duyarak,*

Kadınlara yönelik şiddetin, erkeklerin kadınların üzerinde egemenlik kurmalarına ve onlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların azami derecede ilerlemelerine engel olmasına yol açan, kadınlar ve erkekler arasındaki tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkisinin bir tezahürü olduğunu ve kadınlara yönelik şiddetin, kadınları erkeklerle karşılaştırıldığında ikincil konuma zorlayan can alıcı sosyal mekanizmalardan biri olduğunu *kabul ederek,*

Azınlık gruplarına mensup kadınlar, yerli topluluklara mensup kadınlar, mülteci

2 Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge'nin (*Declaration on the Elimination of Violence against Women*) orijinal metni için bkz. <http://www.un.org/documents/galres/48/a48r104.htm> (erişim: 28 Eylül 2009).

3 Bu belgenin İngilizceden Türkçeye çevirisi İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Dolunay Özbek tarafından yapılmıştır. Çeviri metin daha önce İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi tarafından yayınlanan *Kadına Yönelik Cinsel Şiddete Karşılaşılmalı Hukukum Yaklaşımı* başlıklı kitapta yer almıştır.

kadınlar, göçmen kadınlar, kırsal veya merkezden uzak topluluklarda yaşayan kadınlar, muhtaç kadınlar, kurumlardaki veya gözlem altındaki kadınlar, kız çocuklar, engelli kadınlar, yaşlı kadınlar ve silahlı çatışma durumlarındaki kadınlar gibi bazı kadın gruplarının şiddete özellikle maruz kalma riski altında bulduklarından *kaygı duyarak*,

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 24 Mayıs 1990 tarihli 1990/15 kararındaki Ek'in 23. paragrafındaki, kadınlara yönelik aile içindeki ve toplumdaki şiddetin yaygın olduğunun ve gelir, sınıf ve kültür farkı gözetmediğinin kabulünün, bu şiddetin önlenmesi için acil ve etkin adımlarla tamamlanması gerektiği sonucunu *hatırlatarak*,

Ekonomik ve Sosyal Konsey'in, sarıh olarak kadınlara yönelik şiddet sorununa ilişkin bir uluslararası belge için çerçeve çalışmasının geliştirilmesini tavsiye ettiği 30 Mayıs 1991 tarihli 1991/18 kararını da *hatırlatarak*,

Kadın hareketlerinin, kadınlara yönelik şiddet probleminin doğasına, şiddetine ve büyüklüğüne giderek artan bir dikkat çekmekte oynadıkları rolü *memnuniyetle karşılayarak*,

Kadınlar için toplumda hukuksal, sosyal, siyasal ve ekonomik eşitliği kazanma fırsatlarının, başka sebeplerin yanı sıra, devamlı ve sürekli şiddet sebebiyle kısıtlı olması karşısında *endişelenerek*,

Yukarıdakilerin ışığında, kadınlara yönelik şiddetin açık ve kapsayıcı bir tanımına, kadınlara yönelik şiddetin her biçiminin önlenmesinin temin edilmesi için uygulanacak hakların açık bir beyanına, sorumlulukları bakımından devletlerin taahhüdüne ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi için genel olarak uluslararası topluluğun taahhüdüne ihtiyaç olduğuna *kani olarak*,

Aşağıdaki Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirme'yi *resmen ilan eder* ve herkes tarafından bilinmesi ve saygı gösterilmesi için her çabanın gösterilmesini teşvik eder:

Madde 1

Bu Bildirme'nin amaçları bakımından kadınlara yönelik, şiddet ister kamusal ister özel hayatta olsun bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi anlamına gelir.

Madde 2

Kadınlara yönelik şiddetin, bunlarla sınırlı olmaksızın aşağıdakileri içerir biçimde anlaşılması gerekir:

(a) Dayak ve hırpalama, ev halkına dahil olan kız çocuklarının cinsel suistimali, drahoma bağlantılı şiddet, evlilik içi tecavüz, kadın cinsel organını sakatlama veya kadına zarar veren diğer geleneksel uygulamalar, eş haricinde (ev halkına dahil) kişilerce uygulanan şiddet, sömürüyle bağlantılı şiddet dahil olmak üzere aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet;

(b) Tecavüz, cinsel suistimal, iş yerinde, eğitim kurumlarında veya diğer yerlerde

meydana gelen cinsel taciz ve sindirme, kadın ticareti ve fahişliğe zorlama dahil olmak üzere genel olarak toplum içinde meydana gelen şiddet;

(c) Nerede olursa olsun devlet tarafından işlenen veya göz yumulan fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet.

Madde 3

Kadınlara siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya herhangi başka bir alanda tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit olarak yararlanma ve bunların eşit koruması altında olma hakları vardır. Bu haklar diğerlerinin yanı sıra şunları kapsar:

- (a) Yaşama hakkı;
- (b) Eşitlik hakkı;
- (c) Özgürlük ve kişi güvenliği hakkı;
- (d) Kanun önünde eşitlik hakkı;
- (e) Tüm ayrımcılık biçimlerinden azade olma hakkı;
- (f) Ulaşılabilecek en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standardı hakkı;
- (g) Adil ve elverişli çalışma koşulları hakkı;
- (h) İşkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezalandırmaya maruz bırakılmama hakkı.

Madde 4

Devletler kadınlara yönelik şiddeti kınamalı ve önlenmesine yönelik yükümlülüklerinden kaçınmak için hiçbir adeti, geleneği veya dinsel düşünceyi ileri sürmemelidir. Devletler tüm uygun yolları kullanarak ve gecikmeksizin kadınlara yönelik şiddeti önlemeye yönelik bir politika izlemek zorundadır ve bu amaca yönelik olarak:

(a) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni, henüz yapmamışlarsa onaylamayı veya buna katılmayı veya bu Sözleşme'ye koydukları çekinçleri geri almayı gündeme almalıdırlar;

(b) Kadınlara yönelik şiddet uygulamaktan kaçınmalıdırlar;

(c) Gerek Devlet tarafından gerekse özel kişiler tarafından işlenen kadınlara yönelik şiddet eylemlerini önleme, soruşturma ve ulusal mevzuatı uyarınca cezalandırma konusunda gereken özeni göstermelidirler;

(d) Şiddete maruz kalmış kadınlara verilen zararları cezalandırmak ve tazmin etmek için ulusal hukuk vasıtasıyla cezai, hukuki, idari ve çalışma alanında yaptırımlar geliştirmelidirler; şiddete maruz kalmış kadınlara adalet mekanizmalarına başvuru imkânı ve uğradıkları zararın ulusal hukuk uyarınca adil ve etkin biçimde tazmin edilmesi sağlanmalıdır; devletler bu mekanizmalara başvurarak arayabilecekleri hakları konusunda kadınları bilgilendirmelidirler;

(e) Sivil toplum kuruluşlarınca, özellikle de kadınlara yönelik şiddet meselesi ile ilgilenenlerince sağlanabilecek işbirliği uygun olduğunca göz önünde bulundurularak, kadınların her türlü şiddete karşı korunmalarına yönelik ulusal eylem planları hazırlanması veya halihazırda var olan planlara bu amaca yönelik hükümlerin dahil edilmesi olanağını dikkate almalıdırlar;

(f) Kadınların şiddetin herhangi bir türüne maruz kalmamalarını teşvik eden önleyici yaklaşımları ve hukuki, idari, kültürel ve siyasi tedbirleri kapsayıcı şekilde geliştirmeli ve kadınların, cinsiyet farklılıklarına duyarlı kanunlar, adli ve kolluk uygulamaları veya diğer müdahaleler sebebiyle yeniden mağdur haline gelmemelerini sağlamalıdır;

(g) Mevcut kaynaklarının ışığında mümkün olan azami derecede ve gerektiğinde uluslararası işbirliği çerçevesinde, şiddete maruz kalmış kadınların ve uygun olduğunda çocuklarının destek yapılarının yanı sıra, rehabilitasyon, çocuk bakımında yardım, tedavi, danışmanlık ve sağlık ve sosyal hizmetler, kolaylıklar ve programlar gibi, uzmanlaşmış yardım almalarını sağlamaya çalışmalı ve onların güvenliğini ve fiziksel ve psikolojik rehabilitasyonlarını sağlayıcı diğer her türlü uygun tedbiri almalıdırlar;

(h) Hükümet bütçelerinde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin faaliyetleri için yeterli kaynaklara yer vermelidirler;

(i) Kadınlara yönelik şiddeti önleyecek, soruşturacak ve cezalandıracak politikaları uygulamaktan sorumlu kamu yetkililerinin ve kolluk ve yargı görevlilerinin, kadınların ihtiyaçlarına duyarlı olmaları için eğitim almalarının sağlanması için önlemler almalıdırlar;

(j) Kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış biçimlerini değiştirmek ve cinslerden birinin üstünlüğü veya aşağı olması fikrine ve kadın ve erkekler için basmakalıp rollere dayanan önyargıları, geleneksel uygulamaları ve tüm diğer uygulamaları silmek üzere, özellikle eğitim alanında tüm uygun tedbirleri almalıdırlar;

(k) Özellikle aile içi şiddet üzerine, kadınlara yönelik şiddetin değişik türlerinin yaygınlığına ilişkin araştırmaları özendirilmeli, veri toplamalı, istatistikler çıkarmalı ve kadınlara yönelik şiddetin sebepleri, niteliği, ciddiyeti ve sonuçları üzerine ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve tazmin edilmesi için uygulanan önlemlerin ne kadar etkili olduğu üzerine araştırmaları teşvik etmelidirler; bu istatistikler ve araştırmaların bulguları kamuya açıklanacaktır;

(l) Şiddete özellikle maruz kalma tehlikesi altında olan kadınlara yönelik şiddeti önlemeyi hedefleyen tedbirleri almalıdırlar;

(m) İlgili Birleşmiş Milletler insan hakları sözleşmelerince sunmaları gereken raporlarına kadınlara yönelik şiddet hakkında bilgileri ve bu Bildirme'yi uygulamak için alınan önlemleri de dahil etmelidirler;

(n) Bu Bildirme'de belirlenen ilkelerin uygulanmasına yardımcı olmak için uygun rehber ilkelerin geliştirilmesini teşvik etmelidirler;

(o) Kadın hareketinin ve tüm dünyadaki sivil toplum kuruluşlarının kadınlara yönelik şiddet konusunda bilinçlendirme ve sorunu hafifletmedeki önemli rolünü tanımalıdırlar;

(p) Kadın hareketinin ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını kolaylaştırmalı ve güçlendirmelidirler ve onlarla yerel, ulusal ve bölgesel düzeylerde işbirliği yapmalıdırlar;

(q) Üyesi oldukları hükümetler arası bölgesel örgütlerin, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesini uygun olduğunca programlarına dahil etmesini teşvik etmelidirler.

Madde 5

Her biri kendi görev alanları içinde olmak üzere, Birleşmiş Milletler sisteminin organları ve uzmanlaşmış kurumları bu Bildirge'de belirtilen hakların ve ilkelerin tanınmasına ve gerçekleştirilmesine katkıda bulunmalıdırlar ve bu amaca yönelik olarak, diğerlerinin yanı sıra:

(a) Şiddete karşı mücadele etmek için bölgesel stratejiler belirlemek, deneyim alışverişinde bulunmak ve kadınlara yönelik şiddeti önlemeye yönelik programların masraflarını karşılamak amacıyla uluslararası ve bölgesel işbirliğini güçlendirmelidirler;

(b) Kadınlara yönelik şiddet konusunda tüm kişilerin dikkatini çekmek ve bilgilendirmek amacıyla toplantı ve seminerlerin düzenlenmesi özendirilmelidirler;

(c) Kadınlara yönelik şiddet konusuna etkin olarak hitap etmeleri için andlaşmalarla kurulmuş insan hakları birimlerinin arasında, Birleşmiş Milletler sistemi içinde eşgüdümü ve alışverişi güçlendirmelidirler;

(d) Birleşmiş Milletler sisteminin örgütleri ve birimleri tarafından, dünyadaki sosyal durum üzerine hazırlanan periyodik raporlar, benzeri sosyal eğilim ve sorunlara ilişkin analizlere, kadınlara yönelik şiddetteki eğilimlerin incelenmesini dahil etmelidirler;

(e) Devam eden programlara, bilhassa şiddete özellikle maruz kalma tehlikesi altında olan kadınlara ilişkin olarak, kadınlara yönelik şiddet konusunu dahil etmeleri için Birleşmiş Milletler sisteminin örgütleri ve birimleri arasında eşgüdümü teşvik etmelidirler;

(f) Kadınlara yönelik şiddete ilişkin olarak, bu Bildirge'de değinilen önlemleri göz önüne alan rehber ilkelerin ve kılavuzların hazırlanmasını özendirilmelidirler;

(g) İnsan hakları belgelerinin uygulanmasına ilişkin görevlerinin yerine getirilmesinde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi sorununu uygun olduğunca göz önünde tutmalıdırlar;

(h) Kadınlara yönelik şiddet sorununa hitap etmede sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmalıdırlar.

Madde 6

Bu Bildirge'deki hiçbir şey, bir Devlet'in kanunlarında ya da bir Devlet'te yürürlükte bulunan uluslararası andlaşma veya diğer belgede olabilecek kadınlara yönelik şiddetin önlenmesinde daha yararlı herhangi bir hükmü etkilemeyecektir.